

A KISZ járási bizottságának ülése

A KISZ szegedi járási bizottsága tegnap, pénteken ülést tartott. Germán Lajos megbízott első titkár szóbeli kiegészítést fűzött a bizottság hatásköréről, működési rendjéről készült írásbeli tervezethez.

Ezután a KISZ járási bizottsága hatáskörébe tartozó négy munkabizottság vezetőségét választották meg. A gazdaságpolitikai bizottság vezetője Radics Béla, a sport-

munkabizottságé Vecsernyés Ernőné, a kulturálisé Nagy Editt, a politikai képzési bizottságé pedig Balogh Ferenc.

Az ülés foglalkozott a forradalmi ifjúsági napok járási rendezvényeivel, hasznosságával.

Végül javaslatot fogadtak el a KISZ-bizottság politikai képzési intézkedési tervére az 1981–82-es évre.

Több mosógép

Sikeres első negyedévet zárt a téglási Hajdúsági Iparművek: a máig is igen keresett, hagyományos mosógépekből március végéig a szerződésben lekötöttnél csaknem 10 ezerrel több, összesen 38 900 mosógépet gyártottak. A kevesebb áramot fogyasztó „Energomatból” 9400-at igényelt a kereskedelem, s 11 600 készült el Tégláson az év első három hónapjában.

Nyolcvan éve született Németh László

Volt, aki a magyar ifjúság új orientációját látta benne, más csupán az élet minden területére beköztetendő műkedvelőt. Öt évtizedes pályafutása során nevezték racionalistának és misztikusnak, szellemileg olcsójának és enciklopédistának, vallásalapítónak és kútmérgezőnek, felhőgyártó zseninek és szenvedélyes igazságkeresőnek. Sokan a magyar próza megújítójaként üdvözölték, mások szerint magamutogató volt. S tegyük hozzá: bélyeget nem csupán ellenfelei, hanem rokongondolkodású pályatársak is ütöttek rá jócskán.

Tüneményes, szellemileg megismételhetetlen teljesítményben mindannyiunk közös lehetősége, az emberi minőség töltötte be hivatását. Az önépítkezése ezért lehetett közösségteremtő. Mindenkor a legtágabban értelmezett kultúra befogadójának és alkotójának tudta az embert, a főként tornyosuló nagyobb erők függvényének, de cselekvőnek, a társadalmi viszonyok formálójának is.

„Igazságkereső és tanító elme volt” — írta Lev Tolsztojról, akiben az ragadta meg, hogy háttal is meg tudott állni a korának, bűnök minősítette a vagyont, s megtagadta osztályra fényűző életét, magát a korabeli orosz társadalom fundamentumát.

A korral dacoló háttállás elterő magatartástípusokat takarhat. Tartalmát a konkrét társadalom jellege és a tagadás célja minősíti. Az adott kor, hogy érvényesül-e benne az igazságnyelv, hamis normákat vagy értelmes célokat kínál-e? De minősít az is, hogy az elfordulás csupán befelé fordulás avagy a hamis normák köteleit elvágó változtatásvágy. „Napról napra jobban kellett éreznem, hogy a társadalom nem lehet bírám... Az ember, akinek nincsenek nagyobb igényei, mint a társadalomnak, még szörnyeteg is lehet; ahol az egyén csak a társadalomnak felelős, ott a legkamatozóbb erény a képmutatás.”

Most, évtizeddel már az írói pályája lezárulása után, midőn a művek (az 1945-ig sorskérdéseinkről írt tanulmányok kivételével) az életműsorozat jóvoltából közkezen foroghatnak, talán az utókorban egyberendeződik, ami a pályatársaknak még zavarbaejtő ellentmondás volt, s az életműből, mint különös érték sugárzik majd elő Németh László magartatása, embersége, az egész pályája (nem egyes tételek) igazsága.

„Az én kísérletem ez volt, életem értelmiségi korlátait egy jövendő, mindenkit magába ölelő értelmiségi élet utópiájává tágítani ki” — összegezte Németh László munkássága végső tanulságát. Mindig élesen bírálta az ügynevezett úri-középosztályi magartatást, ugyanakkor egész életével az értelmiség hivatását példázta, erről kötetnyi tanulmányt is írt. Fontos tehát, hogy pontosan értelmezzük a szavait. Az értelmiségen nemcsak társadalmi réteget, hanem emberi minőséget is értett, magasrendű képességekre épülő életformát. Az „értelmiségi élet utópiája” kísérlet arra, hogy az emberi létezés függetlenedjen az elsőrendű biológiai szükségletek kizárólagos nyomása alól, az ön-és faifentartás jutalomhelyzeteiből, ehelyett felszabadult alkotó tevékenységgé váljék.

Németh László nem drámaíró és regényíró, hanem „tisztá ideavilágosságú megoldást mutatni az életre”, mindenekelőtt a saját életére. Ezért számára a legfontosabb az „életrajzi esztétika” volt: az elvei és életvitelle azonosossága. Magasra csigázott igénnyel licitálta ki önmagából képességei legjavát, amibe belefogott (vagy belekényszerült), azt vállalkozással alakította, felkutatta benne az értelmes, lélekkel végezhető cselekvést. Vallotta, hogy az ember nem lehet önmaga célja, a tetteink túlmutatnak rajtuk. „Az élet egy ügy, egy zászló, amit török-szakad föl kell valami belső, lelki oromra ütni.”

A kor, amely ellen Németh László e sorokat írta: a két világháború közötti Magyarország; a lételetét annyiszor, majd minden korabeli írásában felvette. A Horthy-rendszert a magyar progresszió mindig, mindeztől elutasította. Tagadta, hamis normáknak háttal állt meg Németh László is. Kognok változtatásvágygal, egy új Magyarország álmával szívében, amely nagy utópiájába, a minőség forradalmába omlott bele. Felemelkedésünket az „új emberteremtés” kialakításától várta. S bár megvolt ennek az „új magyar idealizmusnak” az anyagi oldala is (a Kert Magyarországgondolat például), erősebb és elsődleges az életérzés megújíthatósága.

Az új Magyarországot azonban nem az ő álmai szerint, hanem a történelem

méhéből született meg. Az olyan formátumú egyéniség, mint Németh László, nem tagadta meg a maga normáit. Mégis arccal fordult a változás felé, mert háttállással kényszerít feloldotta a korban felsejő igazságtendenciát. Németh László az új társadalomban, más, de nem idegen, sőt, céljaival azonos eszményt látott életre kelni. Nagyságát, a közönségi érdekek elkötelezett szolgálatát igazolta, hogy a jövőre készülő különféle szociális irányzatok Horthy-rendszerben elkezdett „vitájának” végeztével, most, a „történelem határozata” után félretette a saját útjait. A közös cél érdekében az együttműködési lehetőséget kereste, feladatot vállalt és teljesített népe érdekében, tervet készített például az új oktatáshoz, amelynek alapeszméje „az osztálytalan társadalom megteremtése a növekedék műveltségében”.

E magartatás nem jelentett sem változást, sem fordulatot Németh László pályáján. Logikája egyéniségében, előzménye korábbi írásában rejlik. 1935-ben például, amikor a Magyarország és Európa című történelmi esszéjében kifejtette a „minőségszocializmus” elvét, ugyanott az új Európa „legalaposabb és legnagyobb jövővel bíró” kísérletének tekintette a szocializmust építő Szovjetuniót. Egy másik írásában az októberi forradalom és Lenin jelentőségét azért méltatta, mert emberi élethez juttatta az orosz milliókat. Kevésbé az új Magyarország megszületése előtt, amikor már látszott, hogy a baloldali pártok kezébe kerül a háború után az ország vezetése, miközben kötelességének érzi, hogy felhívja a figyelmet a megvalósult szocializmus, a személyi kultusz néhány veszélyére, hangoztatja: hamarosan „óriási rés nyílik a magyarság számára, hogy minél nagyobb tömegek javára rendezze be az életét”.

A későbbi események is azt igazolják, hogy Németh László egyénisége legmélyebb igénye szerint fordult arccal az új kor felé. Az az anyagi oldala is (a Kert Magyarországgondolat például), erősebb és elsődleges az életérzés megújíthatósága. Az új Magyarországot azonban nem az ő álmai szerint, hanem a történelem

Zimonyi Zoltán

A kocsmában filozofálnak (is)

A Medicus Színpad bemutatója

A közönség tökéletesen be rendezett kocsmába lép, nézőtér gyanánt. Minden valóságos: a kockás abroszok, a kőbányai sörök az asztalokon, még virágáros aszsony is kínálja portékáját. Ide érkezik vissza Isak, a faluból messzire vetődött, kétes múltú és híru figura. S itt szembesül régi társaságával, a múlttal, s az időközben számára annyira megváltozott jelennel — sőt, valójában az emberi közösséggel is.

Branimir Stepanovic Az a gyalgatos nap... című kisregényét dramalizálta a Medicus Színpad, s a JATE-klubban látott előadás egyszerűen veti föl az amatőr színpadok adaptációinak örök és egyedi gondjait, a darabválasztás és a különböző „kísérleti dramaturgiák” nagyon is lényeges kérdéseit. Rögtön leszólandó: komoly tanulságokkal járhat a színjátszó medicusok nem túl jól sikerült új kísérlete. A közönséget az előadásba maximálisan, szinte harapófogószzerűen bevont szcenikai elképzelés Paál István szegedi működése óta kísért: most ennek szinte legszélsőségesebb megvalósításával próbálkozott a Medicus Színpad. Oláh Attila olyan darabot rendezett, amelyben a hétköznapi helyzet a közönség asszisztáló jelenléte következtében válhatna valamilyen egyetemes, felező erejű mondanéjú ürügyévé. Eme előnyös koncepció bator realizációjából következett, szinte paradox módon, az egész előadás döntő hátránya.

A kocsmában, mint a világ összes hasonló jellegű intézményében, ordibálnak, énekelnek, verekednek és nőkre vetik szemüket a jelenlevő, alkoholfogyasztó polgárok. Isak (Oláh Attila változó benyomásokat keltő alakításában) úgy tér meg a közegbe, hogy „ember lett”. A múltat jelképező, zárt vidé-

ki világ képviselői (Mucsányi János, Etlinger János, Rucz Árpád) pontosan azt az utat járják végig Isak ellenében, amit a „távol légy, alacsony tömeg” Babitstól ismert, iszonyodó felkiáltása jegyében elvárhat tőlük egy huszadik századi Coriolanus. Az alaphelyzet még rendjén is lenne; ám Stepanovic egy filozófikus öreg pap (Piroska Béla) és egy igen zavaros, dramaturgiailag is vitatható funkciót betöltő régi ismerős, Jeffimije (a legegyszerűsebb teljesítményt nyújtó Balogh Iván) alakjával bonyolítani kezdi egyén és közösség konfliktusát, s a kocsmái mikrovilág — kavargó kezdi. Itt jöhetne az improvizatív, sok-sok ügyes ritmusváltásra épülő, pergő adaptáció, a hol itt, hol ott szétpattanó, robbanásszerűen fel-felvillámoló játékegyvél. A Medicus Színpad viszont éppen itt nem bír önön célkitűzésével. A kidolgozatlan erőltetettséget, a görcsös igyekezet zökkenők

sorát hozza magával. Szöveg-tudási bizonytalanságok is csökkentik az improvizatív hatást.

Sajnos, az eredeti mű amúgy sem túl koherens volt a tovább bomlott a színpadi feldolgozás láttán. A pontírozásra, a dramaturgiailag változat egyébként jó érzékkel rögzíteni kívánt „fix pontjaira” sem tudott épülni a produkció. Olyannyira, hogy a kocsmában, ahol bár filozofálnak (is), a vendéggé avanszált néző idővel feszengeni kezd, s azon kapja magát, hogy bizony holmi jött-ment idegen konfliktusának hallgatása helyett szívesebben kötne ismeretiséget a szomszéd asztalnál ülő, szemrevaló hölgyeménnyel. Bár közben igyekszik is hinni: a Medicus Színpad felismertéjén halad tovább, s a darabválasztásban, színpadtechnikában — levonja a kísérlet tanulságait. Akár kocsmában is.

Domonkos László

Műsorajánlat

Nyuszi-bálat rendeznek a KSZV Victor Hugo utcai klubjában ma, szombaton délután 5 órai kezdettel. A bál programjában többek között fellép Nagy Bandó András és Reisz Antal humorista, s természetesen lesz — diszkó is.

Röfi-mese címmel rendeznek gyermekműsort ma, szombaton délután fél 5 órakor a Bartók Béla Művelődési Központban. Közreműködik: Pádva Ildikó, Móricz Ildikó, Herczeg Mária és Újlaki Károly.

Az angol filmművészettel foglalkozik a JATE filmesztétikai körének ma, szombaton délután fél 3 órakor

kezdődő foglalkozása az egyetem Ady téri épületének Auditorium Maximumban.

Késői sirató — címmel rendezik meg Pécsi Ildikó és Madaras József előadóját április 21-én este 7 órai kezdettel a Móra Ferenc Múzeum dísztermében.

A TIT megyei szervezeteinek irodalmi szabadegyetemén dr. Nagy Géza tanszékvezető egyetemi docens tart előadást Roger Martin du Gard és a huszadik század francia próza címmel április 21-én délután 6 órakor a Móra Ferenc Múzeum előadótermében.

A május elején Szegeden rendezendő diacelandtalálkozóról is beszámol a Kossuth-rádió A dzsessz világa című műsora április 20-án este 11 órai kezdettel.

Bajáról közvetíti Várospódi című műsorát a szegedi körzeti stúdió április 23-án este 8 órai kezdettel a televízió második programjában.

A közlekedés húsvéti csúcsforgalma

Pénteken kiindultak a budapesti, Engels téri Volán-pályaudvarról a kisegítő autóbuszok. Negyvenkét autóbusz ment egyebek között Garára, Gyöngyösre, Kiskőrésre, Mohácsra, Salgótarjánba, Szentesre, Szarvasra. A MÁV Nyíregyháza és Nagykanizsára 4—4, Szombathelyre 3, a többi fővonalra is egy-kettő, össze-

sen 19 mentesítő vonatot indított ezen a napon.

A csúcsforgalom tetőzése szombaton várható, amikor az előre jelzett utazási igények kielégítésére a MÁV 22 mentesítő vonatot közlekedtet, a Volán pedig 53 másod-, illetve harmadjáratot indít. A vidékről érkező délutáni buszjáratok végállomása Budapestben, a Szent István téri pótpályaudvar.

Közlekedési balesetek

Hódmezővásárhelyen, a Jókai utca 237. számú ház előtt Góg András 20 éves helybéli (Szántó K. J. u. 166.) lakos az esti órákban tempótított világitást használva vezette motorkerékpárját és elütötte az előtte kerékpározó Kozma Sándor 58 éves vásárhelyi (Endrei lakótelep 17.) lakost. A kerékpáros kórházba szállítása közben behalt sérüléseibe. A motoros súlyosan, utasa könnyebben sérült meg.

Hátulról egy leálló teherautóba rohant egy Trabant gépkocsi Szegeden, az Odesszai körúton. Derzsi János 26 éves budapesti lakos, a személygépkocsi vezetője későn vette észre, hogy egy előtte haladó teherautó megáll néhány méternyire az újszegedi vi-

dámpark bejáratú kapujától, s a Trabant a nagy járműnek ütközött. A személygépkocsi vezetője, utasai közül pedig felesége, valamint Gonda Judit budapesti lakos is súlyos, illetve életveszélyes sérüléseket szenvedtek; a kocsi negyedik utasa, Szalma Tamás makói (Deák F. u. 59.) lakos sérült csak meg könnyebben.

Tegnap délelőtt figyelmen kívül hagyás miatt történt baleset Szegeden, az E5-ös főút városi átkelési szakaszán. Takács András 39 éves helybéli (Dorozsma, Móra F. u. 20.) lakos segédmotor-kerékpárral az Izabella-hídról érkezve figyelmen kívül balra kanyarodott a kemping felé, s egy szemben érkező autót elütötte. A motoros sérülései súlyosak.